

Зміст. Г. К. На теми з біжучого життя. — Мих. Грінченко. Всеукраїнський „День музики“. Американська метода. Б. Джозовський. Про методу навчання грамоти. — М. Панченко. Американська метода. — А. Каниніс. Де-що про американську методу. — Ю. Шіфков. Метода цілих слів. Дмитерко. Американська метода. Фізкультура. Д-р. Блях. Праця в фізкультурних гуртках взимку. — Театр і музика. „День музики“. Шевченківці в Днібасі. Театральне життя в Києві. Театр ім. Котляревського в Полтаві. Нові видання. Шахи й шашки.

На теми з біжучого життя

1. БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ЖУРНАЛ.

За останні півроку в пресі появилися анонси про народження нових українських журналів, літературно-мистецьких, наукових, про поширення досі видаваних журналів. Коли візьмемо на увагу ту кількість журналів, що з різних галузей науки й мистецтва дотепер видавалися і будуть звичайно видаватися, то матимем доказ буйного зросту української радянської журналістики. А згадавши працю видавництва державного, профсоюзних, кооперативних і їхню книжкову продукцію, що сягає кількох десятків тисяч арк. шів нового набору, кількох десятків мільйонів відтисків, погодимось, що видавнича справа набрала в нас великого розмаху і надалі ще буде безперечно розвиватися. Бо ширшають у нас кадри споживачів книжки, зростають культурні потреби трудящих.

Збагачення видавничої продукції і значить книжкового ринку потребує і певної систематичної оцінки нових видань і орієнтаційного керівничого поради для читачів і споживачів книжки. Книгар, працюючи біля книжкових полиць, де лежать різні видання, повинен цілком орієнтуватися між ними. Він має знати книжку, характер її, цінність, на якого читача розрахована, кому її можна порадити. Ще в більшій мірі повинен знати книжку бібліотекар. Бо коли до книгара по більшості звертаються за певною книжкою, називаючи автора, то в бібліотекаря частіше густо запитують — що почитати. Це особливо можна спостерігати в бібліотеках профсоюзних і робітничих клубів. Звичайно, бібліотекар повинен дати читачеві вказівки. А чи знає він книжки? Прочитати всі нові, безумовно, він не може, бо не вистачить часу, адже книжки появляються все нові й нові. Допомогти йому в цій справі може лише добре поставлений критико-бібліографічний журнал.

Зрозуміло стати таким порадником журнал зможе лише тоді, коли він вповні обійме книжкову продукцію, відзначає принаймні все більш-менш важливе, коли оцінка робиться авторитетними знавцями, озброєними марксистською методою і коли журнал виходить акуратно в визначені терміни: раз на місяць чи то два.

Потрібний такий журнал і для читача, що раз-від-разу приходить на книжковий ринок і цікавиться новою книжкою.

Цю роль в руському житті виконує ціла низка бібліографічних журналів і зокрема «Книгозна», «Печать и Революция». Цей останній журнал став мов би настільною книгою кожного бібліотекаря.

Отже в край потрібний такий журнал у нас. За його видання треба було б потур-

буватися одному з наших великих видавництв.

Що правда, найдуться може скептичні голоси, що стануть казати про режим економії і дефіцитність дорого видання, посилячись на колишнє видання бібліографічного журналу «Нова Книга». Але цим можливим скептикам слід нагадати, що «Нова Книга» виходила з такими переболями, з такими запізненнями, що обернувшись з актуального журналу в збірники запізнених рецензій, звичайно не мала будь-якого значіння.

Передумовою успішного існування історико-бібліографічного журналу є його своєчасний вихід, авторитетність рецензій і ідеологічна витриманість їх.

Ото ж добре було б, коли б з 1-го наступного січня цей журнал став би виходити в світ.

2. ПОПОВНЕННЯ БІБЛІОТЕК.

Пішуть читачі однієї районної бібліотеки з Полтавщини, що в цій бібліотеці дуже мало книжок виданих українською мовою, що це перешкоджає як слід вивчати українську мову, знайомитися з її культурними надбаннями й сучасним життям. Обмаль українською мовою книжок особливо відчувається по бібліотеках Донбасу (за дописами). У бібліотеці немає журналів, пише один дописувач, навіть таких, як «Більшовик України» або «Шлях Освіти» в той час, коли виписуються такі журнали, як «Огонек» то-що.

Обмаль нової української літератури в бібліотеках це більш-менш загальне явище. Воно пояснюється двома причинами. Перша історична. Коли взяти старі бібліотеки, що стали основою для сучасних наукових, чи то політосвітніх і державних бібліотек, то звичайно заповнювані за старих часів на протязі довгих літ виключно руської мови книжкою, вони ще довго будуть цією більшістю тяжити над новою. Серед тисяч і десятків тисяч томів, зібраних по старих бібліотеках, навіть усі книжки друковані тепер українською мовою й куповані для цих бібліотек, будуть тонуть, як невеликий процент. А до того, ще і поповнення новими українськими радянськими виданнями бібліотек масового відвідування іде поскрізь однаково. Це залежить в значній мірі від бібліотекарів і керуючих органів на місцях. Щоб зменшилися проте такі злища, коли в бібліотеках бракує основних українських радянських журналів, слід аби бібліотекарі добре знали українську книжкову й періодичну пресу. Цього можна досягти, коли їхня українізація не обмежиться поверховим вивченням мови і зокрема граматики, а піде в сторну заглиблення в українську культуру.

Г. К.

Всеукраїнський „День музики“.

Музичне життя України, розгортаючись досить швидким темпом, вибирає в себе все більші й ширші маси. Коли раніш, в дореволюційний час, уся музична культура України в її реальних виявленнях замикалася майже виключно в хороших організаціях, і то дуже підозрілого іноді гатунку, то — зараз за часи революції виросли до масштабу оперного об'єднання (Харків, Київ, Одеса), до філармонії, до такої громадсько-музичної організації, якою є Муичне Т-во ім. Леонтовича з цілою низкою своїх філій, не кажучи вже про численну кількість хорів, часто-густо дуже цінних по своїй художній вартості і по тих культурних завданнях, що стоять перед ними («Думка», «Рух», «Дух», низка окружних капел і т. д.), оркестрів, різного роду музичних організацій того чи іншого типу (квартети, вокальні ансамблі і т. п.).

Це все в плані виконання й споживання музики, бо сучасні життєві умови в першу чергу потребують виконавця; маса, що більш активно стала споживати музику, обов'язково вимагає того виконавця. Але є й ще велика ділянка музичної роботи, може ще більш важлива для нас, — робота створення художньо-музичних цінностей. І тут ми твердо й невпинно, хоч може і повільним темпом йдемо вперед: низка нових і досить численних композиторів не лише великих культурних центрів, але й периферії, найкращий доказ тому.

Отже, ми виросли і виросли значно; і цей зріст іде по лінії накопичення власних сил: творця-композитора, артиста-виконавця і споживача-слухача. Розширюються рамки сприймання мистецтва, нового, радянського, співзвучного. Отже такий стан річей потребує іноді певної фіксації, свого роду певного перепису, що дасть багатий матеріал для найзручнішої перевірки, а значить і певного виправлення роботи, вияснення правдивості чи неправдивості окремих моментів її, значіння для життя того чи іншого типу робітників, певного усвідомлення їх ролі для нового суспільства. Треба зробити підсумки — як ми виросли і в чому наш зріст, які етапи ми перейшли й які перспективи ми памічаємо, — ось головні засади «Дня музики», що його переводить 25—26 грудня Муз. Т-во ім. Леонтовича в доручення НЗЮ України.

МИХ. ГРІНЧЕНКО.

Американська метода

Про методу навчання грамоти

Провадив я дві зими навчання грамоти за букварем «До світла». Численні малюнки, по дитячому змалювані, цікавлять дитин, а спрощений шрифт легко змалювати й запам'ятати. Перші лекції проходять живо. Навчання йде під «знаком ефекту»: матеріал легко й без напружень засвоюється. Далі перейшли до тих сторінок букваря, де текст переважає малюнки, вводяться слова, що не мають наочного зв'язку з малюнком, напр.: «прийшла весна», «вітер холодний голосить». Тоді виявилось, що до читання нових слів нема аперцепції, нема підпорних точок. Доводилось опинити увагу учнів на характерних для кожного слова складах, напр. «жу» в слові «журавлі». Отже в читання цілими словами вводився аналіз на склади. В складному тексті в кожному рядку траплялись різні, не подібні один до одного склади, що по них увага учнів розпорошувалась. Без повторних вираз не було твердого засвоєння виділених складів. Вивчення літер було ще більш випадковим: не завжди траплявся потрібна голосівка в окритім складі й т. ін.

Без повторення («закон вираз» рефлексології) не може виробитись стала реакція на певний побудник. Цей здогад покладено в основу новішого букваря «Читаймо». Вилучений і підкреслений (домінантний) склад повторюється в матеріалі до читання протягом певного часу. Вже на другій сторінці маємо аналіз слова, вилучення складу й повторення його в різних словах. Правда, це повторення (технічні вирази) порушує живо-

вість проходження комплексного матеріалу. За для цього повторення часом невдаю добирається омоніми (Лука, луги, лук). Завдяки аналізу на склади, букварь «Читаймо» цим виправляє методу цілих слів, робить поступку фонетичним особливостям нашого правопису. Але поступка половинчата. Очевидно, що 15-20 найтисовіших і твердо засвоєних складів не дадуть учневі упевнено розібратись в складних сполучених звуках («курличуть», «єднаймося»). В сотнях таких слів учень мусить приймати на віру читання вчителя. Коли б навчано було учня аналізувати далі, вилучати звуки-літери, то в трудних сполученнях учень, розкладаючи такий склад на елементи-звуки, склав би ціле слово: таємниця злиття потребує менш інтуїції чи сторонньої допомоги, ніж охоплення цілого слова в невідомим складами й незвичним збігом літер.

Одно саме чергову поправку до методу цілих слів ми бачимо в букварях для лікнепу «Червоний прапор», «На зміну». Аналіз на склади й звуки з негайним синтезом фіксує увагу певний час на одній літері, читаючи її саму і в складі знайомого слова. Учителю повинен стерегтись лише одного: не спинятись довго на вимові одної літери, а синтезувати її в складі і слово, аби не дійти до того стану, коли «за деревами лісу не видно». Уміло й своєчасне вживання синтезу й читання складами й цілими словами запобіжить нудному навишуванню літер, що часто помі-

чається в колишніх школярів («букви знаю, а складати не вмію»), як наслідок одностороннього вживання аналізу й вивчення букв. Попрацювавши за букварем «На зміну» 4 тижні, я бачу, що 90% моїх підлітків-учнів уміють розібратись в тексті, знаходять в кожному слові або відомі склади, або відомі літери, що правлять за підпору для охоплення цілого слова й сполученого образу. Це вже не інтуїція й не сприймання на віру слів учителя, а відтворення нового з де-яких відомих елементів—творчий процес, що приносить почуття задоволення.

В березні-квітні цього року на сторінках газети «Народний Учитель» розгорнулася була широка дискусія з приводу методу «цілих слів» і звукового. Чимало знайшлося прибічників того й другого. Заключна стаття тов. Чепіги (№ 16 від 21-IV), що припинила дискусію, обстоює методу цілих слів. Але т. Чепіга вносить дуже важливу поправку: «методу цілих слів на нашому ґрунті підкреслення має. Б. Д.» різко відрізняється від американської тим, що ми вживаємо аналіз слова до звуків-літер... з перших лекцій». Аналіз мусить бути сполучений з синтезом. Заперечуючи звуковий метод, т. Чепіга пише про навчання за цією методою: тут же забувають всі ті труднощі при вивченні літер... і те, що учитель сотні разів поправляє учня в назвах літер... Та певже кваліфікований учитель старої школи провадив навчання грамоти вивченням «назв літер» (абевергою, а не анал.-синт. методою?)

Вище наведене розуміння т. Чепігою методу цілих слів як раз і наближає цю методу

„Яшасун камуністляр“

(Хай живуть більшовики).

Крізь необмежені садки, виноградники та бавовняні лани залітє косим ранковим промінням сонця галоголо вприс шлях вздовж жучерявих карагачів та струнких тополь.

Гарба на якій ми їздили була ніби то історична фараонова колісниця. Кінь невеличкий на ймення «Степняк», поміж голобелішаче місячно пущена від своєї матки. Навісник, молодий узбек Магомет-Алі, сидів у сідлі ніби-то й зроду не вставав. Він був одним із звичайних обителів східних степів. В руках та в голосі його був якийсь сум, та покійність. Він скільки не їздив з нами, весь час сміяв. Сміяв про те, як тяжко жити бейчорі (бідному) і як гарно було-б мати свої гани. Схиснутий тортаний його голос розлягався по лавах і садках і де-далеко-далеко завмирав. Пісня невисока, швидко сумно-повільна, розлягалася в такт коняці, що понуро ступала по шляху. Хвилями Магомет-Алі мовчав, але йому наче-то на зміну немазані колеса гарби тягнули нудне набридле з.з.з.з.з.з. Робилося до шлести сумно, очі шукали чогось, щоб дати їм мозкові. Від палкого проміння сонця в повітрі було як у лазні. Час надходив до швиля.

Десять загавкали зголом собаки, ми підїжджали до кишлаку (села). Батіг ще де-кілька разів стьобнув по коняці, потім ми круто повернувшись зі шляху, підїхали до «курган-чі» (дім узбека).

Хрипко гавкаючи собак з під брами сповістило мешканців. Назустріч вийшов сивий, як голуб, дід з двома хлопчиками. Він привітав нас поклавши праву руку до свого серця. Його погляд з під укріплених густих вій пильнував. Коли-ж він побачив, що наш візник розпряг коняку, тоді хазяїн не відступуючи від старих звичаїв попросив нас у курганчу пити чай.

Смутнастих кельоровий чапан (халат), підтерзаний шорквою хусткою, свідчив, що дід з багатих «баїв» (куркулів). Сан'янові ічігі (чоботи) на ногах та білосніжна чалма¹⁾ на голові підтверджували це. Обидва хлопчики були в добрих, нижче колін, сорочках, у широким штаних, босі.

Один хлопчик зараз-же приніс два снопи люцерни коняці, а другий шобіг до жіночої половини розпорядитись про частування.

Жіночу половину з узбеків відділено від чоловічої. Тузи сторонні чоловіки ніяк не можуть заходити під загрозою смерті—так закон Шаріату²⁾ каже. По-за домом обличчя жінки весь час закрито «паранджою»³⁾.

У господі де ми були, в жіночій половині було три жінки три дружини сивого Рустама-Ходжі.

Кований залізничок клацнув з клямки і різьблені двері скрикнули в знак привітання. вийшлилих прет нами. Один за другим по черзі опинились ми в коморі з глиняною відлогою. Пряхомда схопила всіх. Після

палючого сонця тут було найкраще. Невстигли ми обливнитись, як один хлопчик розгорнувши декілька укривал на підлогу, схилиючи голову промовив: «Проща госте-сідати». Посідали хто як зумів утворивши живе кільце. Поверх голів спустилася тарілка з кержажи, урюком (сухий абрикос) і урюком. Її поділи один з хлопців. Рустам-Ходжа поламав корки на кілька частин і запропонував спідати.

Курганча, в якій ми опинилися, була найкраща, найбагатша від усіх на волості Узун Ата.

Сам Рустам-Ходжа був господар яких небгато в повіті. Він мав 250 тапанів⁴⁾ землі, пар 12 волів, 18 коней і два гурти овець, скільки їх, він і сам не знав.

Чорна піч оторнула своїми крилами землю. Де-не-де зіроньки немов бавлячись несподівано відривались від своїх місць і летіли... Летіли через усе небо як крейда по пикільній дошці, рисуєючи довгу криву лінію. Тихий вітерець з любов'ю торсав та обіймав усе, ніби, ворогуючи з нічю що припала все живе.

Разом з вітерцем не спала й молодість... Ось біля клуні ледве помітні тіні. Навіть крізь хвили чути розмову:

— Завтра вранці, коли дідуган твій Рустам поїде до «Гуль-кишлаку», я усе тоді приготую. Кінь мій, добрий степовий кінь... З росіянами я далі не поїду, про це я вже потурбувався. Увечері коли захід почерво-пів, ти увіходь до брами... я неподалік вско-на коняку, ніби забув напоїти ну тоді... Хвили вітру віднесли розмову. Потім знову

до аналі-синтетичної: в обох випадках ми починаємо від речення (що, очевидно, повинно виходити з комплексу) і, розкладаючи його на слова, склади, літери, вертаємось до цілих слів. Від педагогічної вмілості вчителя залежить не застрягати на звуках-літерах, аби не збитись на «абелегу».

Нарешті хочу навести такий факт. На днях я мав розмову з учителем, що торік захоплено вихваляв «До Світла». Він вчить за букварем «Читаймо» й основну перевагу його над «До Світла» вбачає в тім, що вилу-

чаються допоміжні склади... цеб-то в тім, що є переходом до аналі-синтетичної методи. Чи не краще нам, учителям-практикам, довести цю думку до кінця й різко відмежуватись від звуковки-абелеги, вимагати собі підручників за аналі-синт. методою або за «методом цілих слів на нашому ґрунті», мовляв т. Чепіга.

Буквар «Читаймо» є перша ластівка. Будемо сподіватись на далі кроки ДНМК в цім напрямку.

Вчитель Б. Джозевський.

Американська метода

Спроби втягнути американську методу до руської школи були ще в старій школі, але тоді захисників її було мало, та й настрій уряду не дали можливості всунутись цій методі в школу, в сучасній же школі захисників з'явилося досить, і метода Американська, або цілих слів запанувала, але це не дивно, а дивно те, яким шляхом прибула ця метода до нашої школи? Прибула вона, на мій погляд, тим же саме шляхом, яким в старій школі її відсунули, цеб-то думка й досвід учителя-практика була відкинута, а запанувала думка кабінетної праці. Хто із тов. прочитав дискусію на сторінках газети «Народний Учитель» той знає, як екстремно висловлювалися де-які товариші (напр. Заліський), а тому не дивно, що й дискусія закінчилась поразкою для прихильників звуковки, через те, що була загроза останнім опинитися в шкільній опозиції.

Хто ж захищає ту й другу методу? Звукову вчителі-практики, а американську вчителі, які ніколи не працювали з першою гру-

пою, вчителі закінчивші педтехнікуми, котрі звуковку знають дуже мало і дивляться на неї як на фактор контр-революційний, та вчителі, що вели навчання за Американською методою в індивідуальному порядку.

Що ж конкретного я скажу, запитаєте ви товариші? Я відповідаю, що працюю 9 років, 6 років вів 1-шу групу (з них 5 совіховських і одна лікнелу). Наслідки: при звуковій всі грамотні, а при американській 75% і то з допомогою звуковки. На мій погляд за американською методою, скоріше можна навчить рахувати, ніж читати. Ось зміст одного уроку за методою американською. Намалювали хату. Підписали «Хата». Після розмови забираю літеру «А», запитую чи й тепер слово «Хата»? Ні! Чого?—Того що тоді було 4 літери, а тепер 3!

Заміною літеру «А» літерою «И».—Тепер яке слово?—Не знаємо! Балачка! Нарешті кажу, що це слово «Хати».—А чого ж тут слово «хати», а хата одна?—Це значить в Грицька нема «Хати».—Намалюйте «Нема

хати»! І згадав я стародавніх вавилонців, які письменство своє провадили через малювання різних тварин, людей, речей і т. інш., надаючи кожній речі умовне слово, а нам ще гірше треба малювати і підписувати, при наявності змоги читати тільки по малюнках. Взагалі американська метода розраховує на учнів з доброю пам'яттю.

Отже всі добре знають, що метода та найкраща, яка є найпростіша і якою скоріше можна навчить читати. Звукова метода, на мій погляд, і задовольняє ці вимоги. Коли ми навчили сполучити літери в найтяжчому складі, напр. «Кра», то будемо читати: кра-кати, кравець, крапить, крають і т. ін. Учні приходиться мати діло тільки з 33 літерами, а не заучувати 100 тисяч слів української мовою.

Нарешті коли б ми пішли й далі, то потрапили б, що за принципом звукової методи збудовані сучасні методи математики, де також вивчається тільки 10 значків, а пишуться, які завгодно числа. Щоб було, коли б ми за прикладом американської методи вчилися писати кожне число окремо.

Закінчуючи свою балачку (можливо й даремну) хочу підкреслити, що хто б суперечив проти американізації, коли б за нею краще й скоріше навчали читати. Зрозуміло ніхто. Отже мимоволі спадає на думку вираз т. Шумського на 2 з'їзді робітників освіти, що всі прихильники тої чи іншої методи, які не мають досвіду, а кричать, що це добре, є вороги справи (газ. Нар. Уч. від 19-V, ч. 21), а тому ґрунтуватися на уявлених тільки наслідках методи американської не слід.

Вчитель М. Г. ПАНЧЕНКО.

— Та як жеж так? А коли вони нас наженуть, тоді що? (пауза). Ні мій любий, ні... я не хочу тут зоставатись, краще вмерти....

Тіні злилися. Вітрець заворушився, його хвилі в усі боки почали крутити листячко, що без сили лежало на землі.

— ..... Більшовики не дадуть нас образити—мовив чоловічий голос.

Тіні обіймалися. Півні заспівали, плескаючи крилами. Повіяло ранком. Без звуку раптом тіні розійшлися—це були наш візник Магомет-Алі й молодша жінка Рустама-Ходжі-Хадіча.

Прокинулись ми, коли тільки що зачервоніла зоря. Другий візник Омар замість Магомета-алі вже сидів на сидлі, чекаючи нашого розпорядження. Магомет-алі хворий зостався в коморі де ми почували. Разом з нами рушив і сам Рустам на добром коні. Проте разом ми їхали не більше, як пів-веретви—дід повернув на другий шлях і через кілька хвилин ми його вже не бачили. Новий візник Омар сидів верхи, як сидів і Магомет-Алі. Ми прямували на Фергану.

Минуло чотири роки. На провесні 1925 року, коли птахи збиралися гуртами відлітати до холодних країн на північ, тоді в місті Коканді розглядалося справу. Судили переховувача ділянки в 50 танавів землі гр. Рустама-Ходжу, мешканця Каратюбинського повіту, Узун-антинської волости.

За прокурора суду був наш старий знайомий Магомет-Алі, колишній наймит-свідець. Він уже став не той, що був колись, його пісні Фергана знає. Він тепер співає: у квітні народився Ленін, у січні Ленін умер, і ці два

місяці червоним та чорним нарисовані в нашій пам'яті.

Зала суду переповнена слухачами, та свідками.

У Рустама-Ходжі 20 свідків.

Всі свідчення, за винятком де-яких, виправдують Рустама, мовляв, він сам працює, він не переховував землі, вони на ній самі працюють.

Вже здавалося, що суд виправдає куркуля. В цей самий момент з натовпу слухачів згорнутий папірець, хереходячи з одних рук до інших, попадає до прокурора, а потім на стіл президії суду. Голова суду зіркнув у папірець, бовкнув пару слів засідателям та секретареві й запропонував висловитися Хадічі-Магометовій.

Останні слова голови суду збентежили Рустама. Він наїжвався ніби чекаючи поплити-лишника.

Крізь натовп, протискуючись під паранджою, йшла жінка. Ось вона підійшла до столу. Раптом паранджа відкрилася й голосно почулася промова. Тиша охопила залу суду... Дихання припинилося...

— Колись я була його жінкою, я його знаю краще від усіх... Не бійтеся, говоріть правду, земля буде ваша...

Обличчя куркуля почервоніло, зморшки на чолі напружились. Промова гуркотіла.... Як олія поверх води виплила 50 танавів землі, й наймити—свідки, що під загрозою самого Рустама, захищали його на суді.

— Дивіться, я паранджу ось тут на ваших очах знімаю (відриває паранджу від чадки) й біляш ніколи її не одягну! (кидає

на підлогу). Від нього (вказуючи на Рустама) я втікла, тепер я вільна. Хоч бідна, та вільна! Так ось до вас, наймити, я звертаюсь, киньте лихом об землю і скажіть правду... (пауза).

Приємна, моторошна була та хвилинка. Як грім ударив... Тиша не припинялась. Де-які зі свідків завовтузилися на місцях.

Грім ще раз ударив: сива зморшкана людина вийшла з кутка в подертому халаті й рішуче попрямувала до президії.

За сивим дідом вискочив молодий наймит, потім третій, четвертий, п'ятий...

— Він загрожував, що вижене мене з моєї курганчі, що на «Його» лавах.

— Він обіцяв мені нового чалапа (халата)

— Він... Він...

Багато ще де-чого казали свідки, а тому Рустама-Ходжу було змалювано таким, яким він є.

Прокурор остаточно виявив факти знущання, експлоатації наймитів та переховування землі Рустамом.

..... Відібрати все в куркуля Рустама Ходжі, залишивши йому тільки курганчу, та одного коня з тарбою—був вирок суду. А землю розподілити поміж наймитів.

«Яшасун комуністлар»—була відповідь аудиторії на вирок суду.

МИКОЛА ПРИПУТНИКІВ

Примітки:

- 1) Чалма—убрання на голові.
- 2) Шаріят—священна книга.
- 3) паранджа—сітка з волосся.
- 4) Танав— $\frac{3}{4}$ десятини землі.
- 5) Чадра—жіночий халат.

М. П.

Де-що про американську методу

Психо-фізіологічні досвіди над читанням письменною та неписьменною людиною дали нам такі дані:

1. Доросла (письменна) людина при читанні схватує очима де-кілька слів підряд, очі її зупиняються на рядку 4—5 раз, а «бокові поля зору» допомагають їй зрозуміти прочитане. Дитина ж читає по літерах, очі її зупиняються на рядку не 4—5 раз, а стільки, скільки є в ньому літер і бокові поля зору не тільки не допомагають їй читати, а навпаки перешкоджають.

2. При навчанні грамоти треба мати на меті виробити в дитини вміння читати цілими словами, ц. т. робити в рядку стільки зупинок, скільки робить їх і доросла людина.

Здавалося б, що метода «цілих слів» найкраще відповідає цій меті. Але з попереднього видно, що око й увага дитини не можуть орієнтуватися в масі вражень, шлях читання для нього обмежується однією фіксаційною лінією, а око робить зупинку на кожній літері.

При навчанні грамоти методою «цілих слів» на це не звертається ніякої уваги: дитину зразу ж примушують читати цілі слова в той час, як таке читання ставиться за мету, ц. т. то за те, чого дитина повинна досягти після певних зусиль за певний час.

В цьому то і переходиться хіба методи «цілих слів». Читаючи яке-небудь слово, дитина часом не може розібратись в масі вражень, бо її ніхто не привчав до цього. Вона звертає свою увагу і око на перший склад, відомий їй, як елемент раніш вивченого слова, наслідком чого буває випадок, про який писав т. Гук в «Культурі і Побуті» ч. 47, а саме: замість «кожух» дитина читає «корова», замість «Маруся» — «Марта». При навчанні грамоти методою «цілих слів» не можна уявляти собі, що діти навчаються грамоти лише механічно запам'ятовуючи цілі слова. Треба справу поставити так, щоб дитина, читаючи нове слово, пізнавала в ньому елементи, знайомі їй уже з раніш вивченого слова. Такими елементами без сумніву будуть не букви, а склади. А тому метод «цілих слів» охоче комбінується з методою складів. Але тут то і є різні перешкоди. Перед усім в нас бракує пристосованих до цього букварів. Мені скажуть, що можна обійтись і без букваря. Але тоді виникає друга біда. Вчитель повинен брати слова відповідно своєму комплексу і в той час, як йому треба вивчати слово зі складом «на» (напр. слово «наша») по комплексу він повинен вивчати «кооперація» або «революція».

І перед учителем стоїть дилема: або невивчити дітей читати за 1 тримістр, або залишити комплексну систему.

Наприкінці мені хотілось би трошки порівняти наслідки навчання грамоти за методою «цілих слів» і звуковою методою. В той час, як по звуковій методі навіть той, «хто і не хотів» (слова однієї старої вчительки), вивчився гарно читати за яких-небудь 6 місяців, при одному вчителю на 3 групи, — то метод «цілих слів» навіть нормальна дитина відстає, а щоб вивчилася гарно читати, то на це потрібно мінімум 3—4 роки.

Висновку з цієї статті я робити не буду, бо той, хто провадив навчання грамоти за методою «цілих слів» при комплексній системі давно вже його собі зробив.

Вчителька А. КАПІНС.

Метода цілих слів

В № 46 «Культура і Побут» було зачеплено питання про американську методу. Дійсно, як що розглядати її тільки з боку гідності до найпоширенішої фонетичної мови і не розглянути всіх інших причин — можна засудити цю методу. Прихильників цього знайдеться більш, ніж гадає автор попередньої статті. Ніхто не буде суперечити тому, що фонетика відіграє велику роль при навчанні в нашій школі і тим більш, що дуже великий процент навчителів є практики старої школи, де навчання провадилось за звуковою методою. Остання ж досить обгрунтована наукою і підтверджена повсякденною роботою школи. Але тут знов прийде звернутись до інших причин. Не скрізь можна було бачити і в старій школі, що учні за чотири тижні вивчалися читати. Не в кожній школі і зараз зустрінете таке явище, що діти не вміють читати після півтора—два місяців навчання. Річ в тім, що до цього часу кращі педагоги не уявляють ще добре, як саме провадити навчання за методом цілих слів, а рядовий робітник і тим більш. Зараз ви можете зустрінути цілий ряд тлумачень, або й зовсім повного нерозуміння методи серед широких мас педробітників. Як же там можна навчити читати за чотири тижні або й за вісім, як і сам робітник не уявляє того, що робить.

До цього ще треба додати як загальне явище, 60—80 душ на робітника, або наявність двох трьох груп того раніш не було. Тут уже правильної постановки роботи чекати не можливо. Відома річ, що при звуковці для вчителя легше працювати з двома—трьома групами. Відсутність великої плановості, фіксації роботи, зайвої балаканини, все це давало більше можливості звернути увагу на саме «вивчання» грамоти. Мені один раз довелось почути такий вислів в захист звукової методи: «за звуковою методою ми тисячі вивчали, а що робиться при американці!».

Дійсно тисячі вивчали. Але це не тому, що дя метода краща як-метода, а тому, що поперше кожен з навчителів мав більшу практику, ніж при американській методі, по-друге, більше уваги зверталось на саме «вивчення», третє: іди за тим, як каже підручник і четверте — відсутність плановості.

Крім цього, можна вказати багато причин, що були на користь звуковці і зовсім не потрібні тепер. В тій школі, де знаходиться великий процент учнів, що за два місяці не навчилися читати, слід би заглянути в журнал відвідування школи учнями. І процент відвідування порівняти з процентом грамотності учнів — вони мабуть зійдуться. Раніше — не прийшов учень раз — другий, «наколуюшки», або з школи геть і провадь навчання з тими, що вчаться. Тепер така постановка роботи зовсім не припустима. Але як уникнути невідвідування? Сьогодні провадимо навчання з одним, а завтра з другим і сам не знаєш: чи далі йти, чи повторювати. На це хворіє кожна школа. Коли ж узяти школи, в яких більш менш добре поставлена робота і хоч почасти уникнути тих негативних явищ, що вище зазначалось, там можна побачити і добру роботу. За ці школи я можу сказати, що в них діти читатимуть через чотири тижні регулярного навчання. А коли б ще до американської методи додати ще й американську школу або хоч наближення до неї, то я гадаю, що вона була б (метода) гарною методою для нашої фонетичної мови. Хіба скажете не можна зараз зацікавити учня? Та «американка» тільки й розрахована на зацікавлення учня. Ала, що ми не зуміємо зацікавити — так це вина наша, а не методи. Що найбільш примушує працювати учня: американка чи звуковка? Коли вже балакати за це, й за доцільність праці, то американка займе перше місце.

Вчитель Ю. ШІРКОР

Американська метода

Тов. Новицький має велику заслугу в тому, що зважився прилюдно цю справу обговорити. Нераз я питаю товаришів учителів, чому не обговорюють цього питання в пресі.

Що про те говорити? Раз воно заведено офіційно, значить — добре. А вирвись зі своїми поглядами — то інспектор так і вріже: «Метода добра — а ви не вмієте вчити!».

Я викладав в учительській семінарії педагогіку, дидактику і методику, а зараз довелось вести і групу, і практично переводити американську методу. Вона для мене не нова, бо на конференції в Бердні в 1902 р. обговорювано цю справу докладно, а відтак для проби заведено її в 5 школах. Вислід був такий, що звукова метода авляється кращою.

Правда, що тоді — коли в нас був великий розгін до перетворення школи — дуже розрешено американську методу. Поставлено багато аргументів, хоча вони не витримують критики. Осб, напр., «Американська метода навчання з фраз і слів намагається зразу наближити учня до характеру читання письменною людиною». Це зовсім так, як хлопчик вилізе на лавку і намагається стати дорослим чоловіком, або як хто, що не вміє грати — зразу ударить всіма пальцями по клавішах і намагається бути музикантом!

Американську методу називають — одинаково раціональною, природною, покликуючись на

експерименти з досвідів над процесом читання письменною людиною. Зором охоплюємо перші букви і читаємо догадуючись. Хто помітить помилку «Хай живе Реллоція!» або «Шалити заобороняється?»

Цей досвід над письменною людиною зовсім нічого не доводить, бо процес читання змінився в наслідок виправи. Але зробить такий досвід над людиною, що починає вчитися! Там процес буде інший. А читаючи числа, ми може так читатимемо, що перші числа прочитаємо, а там здогадаємося? От би тоді була бухгалтерія!

«Зв'язуючи по аперцепції слово, що зачитується з словом, що його ми раніш вже зачитали, легко і швидко його читаємо, навіть дуже перекручене слово». Я на практиці пробував — але мені це не вдавалось. Не треба забувати, що прикладів аперцепції є чотири, що крім подібності є і послідовність! І через те школяр читає: «Білка скакала» а далі речення: «Білка дай горішок», так він знов наткнувшись на слово «білка», добуває: «скакала». Другий читає: «Ой, жук, жук! з рогами по дереву лізе, давай його у кошик!» Гладко та плавно прочитав, а аж здивувався. Даю йому читати поодинокі слова — не вміє. Показую «лізе» а він читає «з рогами». Та ти — кажу — на пам'ять читаєш! «Ні, каже другий школяр «він без пам'яті читає!» І це мабуть правда. Я стверджую, що

ті школярі, що торік вчилися за американською методою, читають дуже лихо, слова перекручують і читаного не розуміють.

Що до часу, за якого можна навчити читати, то Е. Янжул у своїй книжці подає, що після 10—12 тижнів читання слів—починають виділяти звук. А т. Новицький у своїй статті каже «за чотири, а найбільше п'ять годин, звуковою—навчить читати й писати!» Порівняйте це і ясно стає—яка метода кращою.

Правду кажучи, точного терміну поставити не можна, бо це залежить від багатьох мов. В Австрії офіційний термін був 6 тижнів, і за такий час легко можна навчити читати і писати звуковою методою. Із всіх європейських мов—наша українська мова має найлегшу і найкращу правопис. Так пиши—як правильно говориш!

З європейських мов французька звуковою може трудна до вивчення, там американська була б може більш доречна, але в нас звукова метода є природною, бо вся наша бесіда складається зі звуків. Їх небагато і легко вивчити їх знаки. Звуковий методі закидають, що де-які звуки, як напр., «п» хоч як намагайся, а чисто вимовити не можна. Та коли та хибність дійсно їй властива—то вона і при американській методі лишається, бо там звуки теж виділяються. Як що звукова метода гірша, американська ж краща—то я спитав би цих товаришів, якої методи вживають вони при писанні? Чи американської і зразу пишуть ціле слово? Чи пишучи, складають поодинокі літери?

При читанні звуковою методою ми спочатку складаємо поволеньки звуки в склади, але з спробами це діється скорше. Закидають також звуковий методі, що при ній зосереджується увага учня на літері—на відокремленому звуці. Я думаю, це зовсім не погано, а добре, бо учень скоріше запам'ятає собі цей знак. Ця увага лишається в нього раз на завжди. Правда американська метода має теж саме. Е. Янжул подає зразок американської лекції ось як: ставить напр., коника на стіл перед школярами і питає: «Що нам принесли?». «Нам принесли коника» і на цю тему розмова, що концентрується коло «коника». Потім вони читають це слово. Як прийде школяреві знов в читання це слово—то воно викличе у нього яку уяву? Чи того коника, що на стайні чи що пасеться? Ні, в його уяві буде цей коник, що він бачив у школі.

Закидають також, що при звуковій методі школяр зайнятий складанням звуків—не розуміє, що читає. Це може і правда, хоч воно залежить від того, що читається, але у всякому разі школа невелика, бо поборювати дві труднощі водночас забагато, треба так підібрати матеріал, щоб розуміти було не трудно. Резюмуючи все сказане роблю висновки.

1. Що звукова метода для нашої школи найдоцільніша.
2. Що звуковою методою досягаємо мети далеко скорше.
3. Що вона є природна і відповідає натуральному процесові читання.
4. Що учні засвоюють собі читання тривіш і певніші.
5. При американській методі справа читання далеко гірше стоїть, а справа писання зовсім зле.

ДМИТЕРКО.

(Статті про американську методу друкується в порядку обговорення).

фізкультура

Праця в фізкультурних гуртках взимку

1. ПІДГОТУВАННЯ ДО РОБОТИ.

В роботі фізкультурних організацій ще досі є великі хиби: недостатнє та недбале підготування до сезонної роботи. Часто робота починається без ніякого підготування. Окремі гуртки та організації ФК часто провадять цілі фізкультурні, агітаційні кампанії тоді саме, як у їх нічого не підготовано. Через це багато таких агітаційних кампаній не дає ніяких наслідків.

Перед цією зимою гурткам треба звернути увагу на те, щоб вчасно забезпечити роботу в галузі ФК потрібним реманентом (лижні коньки то-що), підготувати відповідні помешкання, організувати ковзалки, лижні станції, тири то-що. При цьому гурткам слід звернути особливу увагу на опашне поводження з спортреманентом. Перед початком зимового сезону кожна організація повинна перевірити, наскільки вона готова розпочати зимову роботу ФК, щоб досягти успіху. Кожен гурток повинен розпочати агітаційно-пропагандистську роботу за фізкультуру, зосереджуючи навколо неї широку громадську думку, як спосіб оздоровити й зміцнити трудящий люд.

II. НАПРЯМОК У РОБОТІ.

Гуртки ФК, як осередок і підвалина всієї практичної роботи в галузі фізичного виховання людинності, досі ще в більшості не зміцнили, особливо по селах. Отже, цього зимового сезону треба поставити за основу роботи підвищення та поглиблення якості фізкультурної роботи, збільшення масової та виховної роботи. Разом з цим слід заходитися, щоб притягти до гуртків нові кадри трудящих.

III. МЕТОДА РОБОТИ.

Заведена цього року секційна метода цілком показала свою життєздатність, отже й цієї зими кладеться її теж в основу роботи. На зиму рекомендується такі форми фізичних вправ.

- а) На дворі—лижі, коньки, санки, хокей та інші рухові ігри.
- б) В громадських помешканнях—педагогічна гімнастика, бороння, підймання ваги, волей-бол, баскет-бол.

- в) Вдома—індивідуальна гімнастика.

Застосування секційної методи торік дало чимало хиб. Тепер треба їх ліквідувати.

Споміж головних хиб секційної методи зазначимо такі: 1) недостатнє знайомство інструкторів з окремими формами спорту, 2) відсутність у роботі емоційності, 3) відсутність в окремих вправах фізіологічного напруження, 4) незначне використання підчас вправ в окремих формах спорту допоміжних вправ для тренування, 5) неорганізованість роботи, а саме, відсутність інструкторських груп з найпридатніших учнів і розподілу всіх учнів на групи відповідно до їх сил, 6) несерйозний характер фізкультурної роботи, а саме—халтурне відношення самого викладача фізкультурних вправ, неретельність в роботі, випадковість структури окремих вправ, хуліганство учнів. Слід зазначити, що всі ці хиби чимало знеохочують робити фізичні вправи, дорослих учнів, бо вони звикли ставитися до всякої роботи серйозно.

IV. ВИХОВНА РОБОТА.

В гуртках виховну роботу слід провадити в напрямі ознайомлення з основами фізкультурного знання, пояснюючи основи радянської ФК, цього чинника оздоровлення і великої громадської ваги.

Треба поширити громадсько-політичне виховання серед гуртків, закликаючи молодь до загальної політосвітової осередків комсомолу, притягаючи молодь до роботи політгуртків у юсекціях, а дорослих і до клубної роботи, до роботи в хатах-читальнях, то-що. У виховній роботі гуртків ФК певне місце повинна зайняти фізкорівська робота, участь у складанні стінгазет, у місцевій пресі, в організації гуртка фізкорів то-що.

V. ЛІКАРСЬКА КОНТРОЛЬ.

Нині ця важлива справа стоїть досить високо, через це є змога обслуговувати великі маси спортсменів. Щоб розвинути цю роботу, треба в наступному періоді ліквідувати антагонізм, що подекуди фізкультурники виявляють до проходження через лікарсько-контрольні пункти. На це треба зацікавити лікарську контролю самих учнів, пояснити їм значіння і мету лікарської контролю, то-що. Крім того, самі лікарі повинні ставитися до фізкультурників, що прийшли до них не як до якогось неживого матеріалу для спроб, а намагатися зацікавити їх, ознайомлюючи їх з наслідками обслідувань і самим обслідуванням.

Д-р БЛЯХ.

Пам'ятки культури на Сумщині

◆ **Картина Рубенса.** Сумський Музей розпочав обслідування майна релігійних громад в Окрузі. У церкві села Славогородку (бувш. маєток князя Голіцина) знайдено картину Рубенса «Христос на соломі». Знайдена картина є, напевне, шкід до центральної частини Рубенсівського триптиху, який знаходиться в Антверпенському музеї. Недивлячись на несприятливі умови перебування в церкві, картина зберіглася до сього дня добре.

◆ **Матеріали про Т. Шевченка.** Разом з перевіркою церковного майна, музей збирає різні цінності з бувш. панських маєтків (картини, мармур, посуд, меблі).

Між іншим музею пощастило здобути цікаві й нові данні до біографії Т. Шевченка, три його офорти з власноручними написами й підписами, фотографічний портрет останніх років життя, а також матеріали до перебування Тараса Григоровича в Яготині у Репніна. Матеріали ці розробляються для публікації в пресі.

◆ **Старі портрети.** До музею поступили також портрети Гонти й Залізняка, які до революції знаходились в Мотронинському монастирі. Особливо цікавий і невідомий ще портрет М. Залізняка в одязі послухника. Суворе, жовтаве обличчя, довгий «оселедець» на голе-

ній голові, у лівій руці чотки, в правій «колія» з написом: «ось вам». На тлі з лівого боку ноти з текстом: «та нема краще, та нема лучше, як у нас на Україні».

◆ **Археологія.** В селі В. Проків, Славогородського району, знайдено кістки мамута. З дозвільшення всеукраїнського археологічного комітету й Харківської Краєвої Комісії по охороні природи й культури, музей має перевести розкопки в найближчий час. Коло станції «Золотницький» Білгородської залізниці знайдено де-які речі неолітичної доби (уламки кам'яної стріли й стародавні черепки).

◆ **Заповідник.** За ініціативою музею Сумського округу оголошено заповідником цілинний степ коло с. Штепівки (бувш. графа Капніста).

Разом з цим музей вважає необхідним оголошити заповідником Михайлівський парк (теж бувш. Капністівський), що має художню вагість, а також парк бувш. графа Остроганова в с. Хотині з величезними віковими дубами. Чудову палату в цьому парку, збудовану по проекту Гваренгі, згорів під час революції.

Музей порушив питання про ремонт хати в хуторі Лихвиному, де жив Т. Г. Шевченко в 1859 році і організацію в ній хати-читальні ім. Шевченка.

Театр і музика

День музики

За планом Головопідполітосвіти Всеукраїнський День музики має бути використаний для найширшої популяризації музики серед трудящих. Аби надати плановості комісіям по периферії, що будуть переводити цей день, Методком Головопідполітосвіти ухвалив такі тези доповіді в день музики 25 грудня 1926 р.

1. Процес будівництва пролетарської держави владно висуває на чергу дня справу будівництва нової культури. Музичному мистецтву належить в цьому процесі значна ділянка, що мистецтву, що не бувши обмежене рамками мови, є найбільш зрозуміле для всього людства і тому найбільш інтернаціональне що о меж свого впливу.

На Україні справа будівництва музичної культури має особливе значіння тому, що русифікаторська політика царського уряду дала всякий прояв ароду української музичної культури (через русифікацію муз. ВУЗ'ів, усунення будь-якої економічної бази для розвитку цього мистецтва, а також методами адміністративного утиску).

Базою української музики є народна пісня. Утворена на базі історичних економічних процесів (доба родового побуту, початкового феодалізму, козацьчина то-що) і тому відбиваючи ідеологію, що зв'язана була з цими процесами, вона по своєму положенню є продукт витвору низових, пригноблених робітничих шарів українського суспільства. А що своїй мистецькій якості вона має незрівняну художню цінність.

Тому розвиток музичної творчості сучасної на деякий час має базуватись на музичних скарбах народної пісні, наближаючи тим саме нову творчість до розуміння мас, а також збагачуючи загальну мистецьку цінність музичної продукції.

2. Мистецтво взагалі і музика зокрема є ідеологічна надбудова на економічному базисі.

а) Соціальні функції музики. Музика є апаратом оформлення класової ідеології.

Приклади: Музика доби родового побуту (народна обрядова пісня), музика доби феодалізму (церковна музика).

Музика і економіка, розвиток індустрії та її вплив на музику.

б) Музика доби диктатури пролетаріату і соціального будівництва має такі ознаки:

Музика є предмет опоживання широких мас, а не лише замкнутої верстви.

Музика є апаратом оформлення класової ідеології пролетаріату через тексти, ритми і свою роль в його побуті.

Широкі маси є не тільки споживачі, але й виробники музичного мистецтва.

3. Музика—широким робітничо-селянським масам.

Успішний розвиток музичної культури пролетаріату потребує засвоєння досягнень загально-світової музичної культури. Від цього виникає потреба до найширшої ознайомлення мас з кращими зразками світової музики. Від цього штовхає завданням ліквідації музичної неписьменності мас в самому широкому розумінні цієї проблеми. Засобами до цього є:

Радіо-музика, грамофонові пластинки, концерт, друкований музичний твір, музична преса, широка муз-організаційна робота. Тому треба популяризувати ідею створення таких виробничих організацій:

а) Українська філармонія, що має завданням охопити концертною роботою широкі маси.

б) Радіо-музика—ті ж завдання.

в) Укр. Грамоф. Товариство (УГРАМТО), що ставить своїм завданням вироблення грамофонових пластинок.

г) Музичне видавництво, яке окремо міцне матеріально-музично-видавниче підприємство.

д) Музкорівський і хоровий рух.

е) зміцнення муз-роботи музичного товариства ім. Леонтовича.

Треба розвинути кампанію членства до названих організацій.

4. Музика в побуті.

Треба боротися з музикою ідеологічно ворожою, як церковна музика, музична культура, і музика пошло-естрадного типу. Виявлення класової природи і художньої вартості цих форм музики. Форми використання музики в новому побуті, її роль і значіння.

5. Боротьба за якість.

Ув'язка з загально-державною директивною боротьби за якість. В чому якість музичної культури: в якості виконання, в якості твору.

Якість виконання полягає в високій кваліфікації виконання.

Якість твору в його ідеологічній і мистецькій цінності.

Державний театр Шевченківців 28-го листопада закінчив свою театральну роботу в Луганському. Сезон було відкрито 1-го жовтня п'єсою «Монастир св. Магдаліни», а на закриття сезону поставили «Шпана», за текстом автора Ярошенка.

Підсумовуючи роботу в Луганському, можна сказати, що театр мав матеріальний і до деякої міри художній успіх. За ці два місяці пройшло коло 19 п'єс, серед них «Шпана», «Овод», «Вій», «Гайдамаки», «Скупий», «Сорочинський ярмарок», «Азеф», «Мандат», «Отрута», «Віринея» та інші. Найбільшим успіхом користувалися п'єси «Шпана» (поширила шість разів), «Монастир св. Магдаліни» (чотири рази), «Сорочинський ярмарок» (п'ять разів). Ці п'єси всі рази проходили майже при аншлагах. Не менш матеріальним успіхом користувалися у глядачів «Азеф» та «Овод». Вісім вистав цілком було продано союзів металістів, одну виставу дано для з'їзду металістів, і одну виставу («Шпана») було поставлено для робітників заводу кол. Гартмана, для чого труп у повному складі виїхав на завод. Крім того, театр провадив в Луганському і шефську роботу над червоноармійською частинною.

Тим часом, театр Шевченківців був в дуже несприятливих умовах для роботи. Опочатку сезону довелося працювати без постійної режисури за від'їздом режисера Василя до Одеси. Нарешті за гниядень до виїзду театру в Луганського, з дозволу місцевого відділу Робмису, відкрив свою роботу цирк, що мусило негативно відбитись на умовах роботи театру.

30-го листопада театр Шевченківців переїхав до Артемівського, де мав першого грудня розпочати роботу п'єсою «Сорочинський ярмарок». Але через незакінчені роботи у ново-збудованому помешканні театру, відкриття сезону довелося відкласти на кілька днів. В Артемівському, значно поліпшуються перспективи для театру. Намічено до постановки кілька нових п'єс, серед них—«Лукреція Борджіа», «Дочка губернатора», «Дзвони Корневілю» і т. інш. Крім того, має поповнитись кількома акторами персональний склад трупи, а також театр матиме постійну режисуру у складі Загарова, що приїздить з Дніпропетровського, та Сергієва, що повертається до роботи в театрі Шевченківців. В Артемівському театр пробує два місяці, після чого переїде до Сталіна, де й гадає закінчити зимовий сезон.

Радянська порцеляна

Художня порцеляна—це одна з коштовніших галузей художньої промисловості, що відіграє не аби яку роль в прикрасі художньої культури в масовий побут і тому зрозуміла та увага, що віддавала їй Радянська Влада з перших днів свого існування.

Під турків гармат, в голодні дні паново відродилося порцелянове виробництво бувшого імператорського порцелянового заводу в Ленінграді. Багато тяжкої праці прийшлося прикласти, щоб витягти художнє виробництво цього заводу з того занепаду, в якому воно змивалося в останні роки до революції. І покладена на відбудову порцелянових заводів і на поліпшення їхньої продукції, праця не загинула марно. Нова радянська порцеляна викликала фурор на всіх міжнародних виставках і притягла увагу всього західно-європейського художнього світу. Не меншим успіхом користується й зараз організована в Москві виставка радянської порцеляни.

На жаль, Продсєлкат, що організував цю виставку не погодився плану її експозиції з художнім відділом Головнауки і може занадто що комерційному поставився до повсякденного завдання продемонструвати, всю дев'ятилітню роботу радянських порцелянових заводів. Але все ж таки, навіть в такому випадку, виставка ця надзвичайно цікава.

Перше місце на виставці займає, звичайно, продукція ленінградського державного порцелянового заводу, що зміг притягти до своєї роботи цілу низку видатних майстрів. За керівництвом С. Чехоніна завод вніс нове життя в нові смаки в ушадочне довіськове порцелянове виробництво. Для Чехоніна і взагалі для всієї молоді ленінградської школи художників по порцеляні характерний декоративно-графічний підхід до завдань художньо оформлення порцеляни. Ціх художників мало обходить форма художнього посуду і в

цьому напрямку їхня школа мало що дала нового, тут слід одмити навіть деякий поворот до старих стилів художнього посуду—частіш за все до ампіру. Зате вся енергія, весь смак художників скерований на розмальовування—в чому Чехонін і його помічники виробили вже власний стиль.

На виставці особливу увагу звертає на себе великий сервіз для берлінського повпредства «Руслан і Людмила» роботи Чехоніна. Зразком високої майстерності є його ж кобальтовий сервіз «тете-а-тете», на ньому вдало виконаний улюблений Чехоніном квітковий орнамент.

Окрім Чехоніна на заводі працює ціла низка видатних майстрів. Чудові вази О'Конеля, що запозичив свій стиль у перської кераміки і лакових виробів. Цікаві роботи дали Щекотіхіна, Яковлева, Кузнецова й ін.

Навіть супрематисти,—Малевич, Чашкін подали зразки, що інтересні своїми оригінальними засобами безпредметного декорування посуду.

Відновлене також художнє виробництво на Новгородських заводах. Всі ці заводи до революції давали шаблонну базарну продукцію, а виробництво художньої порцеляни залишалось монополією імператорського порцелянового заводу. Зараз і ці заводи приступили до художнього виробництва і за керівництвом того ж невідомого С. Чехоніна мають вже великі досягнення.

Скульпторна порцеляна також знайшла собі місце в новому виробництві, правда, в дуже обмеженій кількості. Тут слід одмити роботи Давька—цікаві спроби дати сучасний зміст і дотепний задум. «Піонер», «Шахмати», «Безпритульні», «Непалка і циганка» і т. інш.

Матвієв дав кілька статуеток, повних високої пластичної культури. З великих «біскаїтів» інтересні репродукції з бюста Пушкіна, роботи Трубецького і «Портретна Європа» з Серова.

Радянська порцеляна має одну відмінну рису проти сучасного станкового мистецтва. Коли культурний майя і скульптор все ще стоять осторонь від сучасності і коли по сюжетах їхнє мистецтво по більшості аполітичне, то на радянській порцеляні, на вазах, блюдах відбилася вся наша епоха. Радянська порцеляна відзначила всі видатні історичні і революційні події. Тут і ваза «Декабристи» Чехоніна, його ж «Голод» і «Століття Академії Наук», тут і «Древо афоризмів вождів революції», «З'їзд народів сходу» і тип червоноармійця, піонера, портрети вождів і т. інш.

На жаль, художня порцеляна ще занадто дорога, щоб увійти в робочий побут. А над поліпшенням якості і відхищенням художньої масової продукції майже ніякої роботи не провадиться.

Навпаки. Саме за останній рік по всіх заводах помічається деяке зниження кількості і якості художньої порцеляни. Радянська порцеляна стоїть перед загрозою вузького комерційного до неї підходу, що вже було своєчасно відмічено художнім відділом Головнауки.

Виставка обмежилась демонстрацією заводів РСФРР і зовсім не показала керамічного виробництва українських заводів та кустарів. А тим часом, саме в нас, в Межгір'ї, Миргороді, опішнянських кустарів сильно розвинуто виробництво глиняного розмальованого посуду—для масового вжитку, і це виробництво дало вже багато нових зразків. Далеко більшого інтересу набула б виставка, коли б на ній можна було порівняти радянську фабричну порцеляну з народним кустарним керамічним виробництвом і виробництвом Миргородського технікума. Необхідно перевірити, які зміни внесла революція в розмальовування кустарного глиняного посуду, які на ній помітні впливи, треба ознайомитись з роботою молодих українських керамічних шкіл.

Необхідно зробити підсумки цієї роботи, також і на виставці української порцеляни.

Альа

Театральне життя в Києві

(I-X—I-XII).

Т. Опера. Від часу відкриття досі пройшли такі вистави: «Аїда», «Намісто мадонни», «Золотий півнік», «Чіо-чіо-сан», «Мейстерзінгери»; балети: «Баядерка», «Лебедине озеро», «Жігель».

Постановки, порівнюючі до торішніх харківських, трохи слабше. «Намісто мадонни», приміром, майже зовсім втратило ту барвисту живість і динамічність, яку ми бачили в Харкові. За те на київській сцені було споруджено трьохповерхові будинки мало не натурального розміру. Монументальність—загальна риса всіх постановок Київської опери: «Аїда» і «Золотий півнік» вражали глядача колосальними установками в реалістичному плані.

Що найбільше звертає на себе увагу в Київській опері—це хор і оркестр. В балетних постановках користуються успіхом М. Рейзен і Жуків, що культивують старі, канонічні батчани, па, фуєте, Мистецьких досягнень в цьому нібито й нема.

2. Театр ім. Ів. Франка. З 30-го вересня до 1 грудня пройшло 7 п'єс: «Вій», «97», «Коронний злодій», «Майдат», «Пухкий пиріг», «Гендлярі славою» й «Господиня заїзду» (Мірандоліна)—все старі постановки. З цих вистав по кілька зборів зробили «Вій», «Майдат», «Пухкий пиріг» і два аншлаги «Мірандоліна». Найменша доля визнання випадає на «Пухкий пиріг». В цій п'єсі маленький зміст потонає в 15ти картинах настільки, що його під кінець вистави вже й не видно. До того ж і так складну постановку Тіаголіна засмічено ще багатьма зовсім непотрібними фокусами і дешевими трюками. Головна роль Семена Рака не знайшла високого виконання в особі артиста М. Пилипенка: багато метушлив, надто швидко розмовляв при неважкій діалогі актора й не зовсім правильно розумів ролі, зробили тип невірним і розпливчатим, позбавивши його головної риси—безмежного нахабства.

3. Руська драма. Почавши сезон на два тижні пізніше за оперу й театр ім. Франка, руська драма, за художнім керівництвом Ю. Соболева, встигла дати значно більше нових вистав.

В руській драмі за цей час пройшли: «Конец Криворусьска»—5 раз, «Укропение строителю»—4 рази, «Зойкина квартира»—6 р., «Роман»—2 р., «Любовь под вязами»—2 р., «14 декабря 1825 г.»—2 р., і по рази «Дядя Ваня», «Любовь Анны Пугачевой» і «Марион де-Лорм».

В колективі руської драми є кілька вишуканих акторських сил: заслужен. артист Н. Рибніков, артистка Драга, Юренев, Орбелині, Долгов, Светловідов. Злісна артистка Волковская. Режисер Рудін залюбки вживає всіх Московських театральних нахабів.

4. Державний український театр для дітей працює за художнім керівництвом І. Дев'ятої. Виставляє «Шехерезаду», «Джунглі», «По зорі», «Недоросля», «Робіна Гуд». Успіх має, хоча на цей театр преса й промадянство якось мало звертає уваги, а жаль: театр для дітей не менш важливий культурно-мистецький фактор, ніж опера, чи драма.

5. Єврейський театр «Кунст-Вінкль»—працює скромненько й тихо. В його репертуарі «Рейзель», «10 тег ін трест», «Мейдл фун гас» та інші. П'єса «10 тег ін трест» пройшла вже кілька раз і користується успіхом.

6. Цирк Ніссо—ось видовисько, що користується найбільшим успіхом в Києві. Часто—аншлаги, майже що-вечера великі збори. Юрба стоїть перед цирком вже з 7-ої години.

Треба визнати, що програми циркових вистав складають дуже старанно і всі номери, крім хіба клоунаських, стоять на досить високому рівні. Найбільший успіх у публіки мають дресировані коні Ефімова, японська трупна Найто, шартерні акробати Дельварі, 2-а Сальвадор, і 2-а Красовських (польоти під банею цирку без сітки). Великого шуму цирк наробиє з так званим «світовим атракціоном»—мертві петлі на автомобілі, що їх виконує М. Альстон. Але сам цей номер надто примітивний. Омітно тільки дивитися на Альстона коли вона виходить одягнена так, ніби має проїхати під тисячі кілограмів у своїй вишуканій машині.

7. «Поверх пропаганди» треба ще відмітити спорадичні вистави народного артиста В. Саксганського і М. Садовського. Вони свого театру не мають і виступають переважно в опернім театрі що по понеділку. В репертуарі, звичайно, «Наталка Полтавка», «Запорожець за Дунаєм», «Бондарівна», «Гандзя» та інші. Скарги з побутового архіву. Хотіли вони показати ще «Ковбасу та чарку», та Політосвіта не дозволила. Але й без ковбаси публіка йде подивитися на М. Садовського, що став на сучасній сцені документом театру минулих часів.

В. М.

◆ Досвідна станція художньої роботи в Київських клубах. Культвідділ Київського ОРПС закладає досвідну станцію художньої роботи в клубах, щоб підвищити якість роботи по всіх галузях мистецтва. Культвідділ також провадить українізацію художньої роботи клубів, організовуючи для цього клубні гуртки, тематичні вечори та спеціальні художні вистави з українським репертуаром.

Нові видання

ВАС. ЕЛЛАН. ПОЕЗІЇ. З передмовою М. Хвильового. ДВУ 1927. Стор. 106+8 32°. Ціна 80 коп.

Цю збірку видано з приводу перших роковин з дня смерті Блакитного і зібрано в ній майже весь доробок ліричних поезій Блакитного-Еллана. В. Корж, згадує ще деякі поезії невміщені тут, які має видрукувати новий журнал «Молодія» («Культура й Побут» № 49). Збірка охайним зовнішнім виглядом та уважною редакцією тексту справляє приємне враження. Поезії Вас. Еллана не перевидалися з 1921 р. Коли вийшла збірка «Удари молота і серця», і в нашу добу панування в ліриці широго мінору давно вже треба нагадати про інші революційні ритми.

Еллан є перш за все автор «Ударів молота і серця». Ми не погоджуємося зі складачем збірних в його очевидному трактуванні поетичної книжки, як механічного окупчення цілком незалежних один од одного елементів-поезій. Нам здається, що треба було зберігти в недоторканому вигляді, хоча б як окремих розділ збірки, «Удари»... Вони явили собою певну художню суцільність, про яку нова збірка не дає уявлення, точного принаймні. Во не зрозуміло, якого плану додержано в розподілі поезій збірки. Хронологічного порядку, що його тут широким можна було оподіватись, теж немає. На кінець збірки відсунуто три коротенькі Елланові поеми: «Мігінг», «Балада про любов», «Електра». Додержання хронологічного порядку допомогло б виявити лінію художнього розвитку Елланової поезії. Загалом можна сказати, що в Еллана намітився і в сухо-художній поезії перехід од імпресіонізму до нового реалізму. Реалістична тенденція в поезії Вас. Еллана виявилась досить повно в його сатиричній творчості (Валер Проноза).

При окремих поезіях збірки подано дати їхнього написання, але на жаль не при всіх. Зовсім даремно, не зазначено де й коли друковано вміщені поезії і які тут надруковано вперше. Ці відомості треба було б подати, хоча б додатково після тексту.

Новину в збірці становлять інтимні поезії. На їх звертає особливу увагу автор вступної статті М. Хвильовий. Інтимні поезії справляють зворушливе враження дорогоцінного людського документу, але автор писав їх зовсім не для друку й чи треба було містити їх у збірці разом та поруч з матеріалом «Удари молота і серця».

Вас. Еллана М. Хвильовий порівнює з поетами комуні, з автором інтернаціоналу, Еженом Пот'є—особливо. Зазначаючи художню спорідненість Еллана з французькими поетами комунарями, М. Хвильовий забуває вказати, що надзвичайно тонка й лікня лірика нашого поета не була зрозумілою кожному (і друзям і ворогам) пісенною лірикою. В поезії Вас. Еллана багато вишуканої художності (на відміну від надто простого Валера Проноза) і вона завжди являла собою творчість інтелігент-революціонера для революційної інтелігенції, на її соціальне замовлення.

Вас. Еллана треба вважати за типове представника українського імпресіоністичного

Український театр ім. Котляревського в Полтаві

Не пощастило цьому театрові з самого початку. Почав він вистави в листопаді, коли в найкращому театральному помешканні першого Держтеатру грала музкомедія і прийшлося йому приміститися в Музтехнікумі й вступати в чергу з єврейськими трупами (по 3 вистави на тиждень).

Почали історичними мелодрамами—«Маруся Богуславка», «Гандзя», «Про що тирса шелестіла», і після першої, досить багатолюдної, вистави маса відвідувачів значно поріпшала і збори театру стали зменшуватись. Єдина вистава в робочому клубі залізничників все ж пройшла з успіхом. Останні три вистави театру («Овеча криниця», «Гайдамаки»), прийшлося зовсім відмінити, бо не було глядачів. Не допомогло й те, що до складу трупи увійшов режисер Юхименко і артистка Дікова.

Нині провадяться переговори трупи з відповідними організаціями про матеріальну допомогу, і від наслідків цих переговорів залежить даліше існування театру котлярівців, принаймні в Полтаві.

стилю, а цей поетичний стиль так і не дійшов (та й не міг дійти, виходячи з деяких засад соціології стилів) масової зрозумілості.

Отже великі художні досягнення Вас. Еллана в галузі революційно-бойової тематики треба ще спопуляризувати, надати їм загальної зрозумілості.

«Щоб тайну творчості зробити простою школою для мас».

(71 ст.)

Тайну прекрасного Елланового мажору не лише маса, але й сучасні революційні поети не зрозуміли ще як слід.

М. Хвильовий віддавши відповідну пошану Вас. Елланові, як майстрові слова (але, на жаль, перекутивши один з його шедеврів, порівняв цитату на 11 ст. з стор. 37!), схарактеризував—і справедливо—його творчість, як нескінчений малюнок.

Ми вважали, що малюнок не було скінчено через надто прості причини—хоробу та передчасну смерть, перевтомленого революційною працею, поета. М. Хвильовому цих, здається, на жаль надто вже достатніх причин і він пояснює недовірливість Елланової поетичної творчості складним і цікавим психоаналізом. Ця друга частина статті має самостійне значіння. Що до Вас. Еллана припущено тут лише одну помилку—М. Хвильовий не бере на увагу художнього значіння тону творів. Вас. Еллан свідомо культивував свій знаменитий мажор. Він чи не перший з наших поетів поставив собі завдання певного тону, як художнє завдання. Випадковий спад з обраного й культивованого тону він примушений був відчувати саме, як художню недовірливість і саме через це мав шовну рацію не друкувати деяких своїх інтимних, справді таки недовірених художньо творів.

Вражіння цілковитої недоречності справляє ототожнення Вас. Еллана з... С. Есенініним («судьба їхня—що суди судба однієї людини»—20 стор.).

Торкаючись далі зупинки з поетичній творчості Еллана, М. Хвильовий пояснює їх припущеністю безвихідним непом і згодної уваги не звертає на таку просту й людську особисту трагедію Вас. Еллана, на його невинитну хороубу. А мотиви вишукані тим, що поет знав про близьку йому смерть, багато чого визнають і пояснюють у його творчості й вже саму назву першої збірки—«Удари молота і серця».

Удари молота і серця—

І перебої... і провал...

(84 стор.)

М. Хвильовий категорично пророкує, що всяка спроба його або іншого поета піти в ногу з сучасністю неминуче заводить його в глухий закуток безпорадного песимізму (21 ст.), а далі ще загострює цю безпорадну думку. Галаго, що час — найвищий арбітр спростує упередження Хвильового.

Хочеться скінчити рецензію цинічною з Елланового гімну часові (57 ст.):

А все ж таки добре—що ми молоді
(Хоч може де хто й підтоптані)
І маємо ясні крицеві надії.

На кожну годину—кожного року.

М. ДОЛЕНГО.

В. ДЖЕКОБС. Сновидець. Оповідання. Загальна бібліотека. Книгоспілка, 1926 р. ц. 20 к.

Ж. ДЮАМЕЛЬ. Бенгальський зяблик. Оповідання. Книгоспілка 1926 р. ц. 20 к.

Зазначені в горі ціни цих нових видань свідчать, що це не грубі збірники, не цілі томи з творчості західних письменників. Ні, це невеликі збірочки з кількох оповідань, що продовжують серію видань, розпочатих Книгоспілкою, типа руської «універсальної» бібліотеки. Коли б на таких збірках ставились чергові №№, то ці останні книжечки мали б уже 14 і 15. Як бачимо, практикована часто українськими видавництвами звичка спиняти на перших же номерах розпочату серію, на цей раз щасливо Книгоспілкою порушена. П'ятнадцять книжечок, за порівнювати невеликий час, — менше року, хоч і не такий вже великий видавничий доробок, проте в наших умовах заслуговує на увагу.

І. Джекобс і Ж. Дюамель українською мовою друкуються вперше, це буде початкове ознайомлення нашого читача з творчістю цих ще мало відомих у нас і через руські видання письменників. Звичайно для першого ознайомлення з письменником читачеві слід давати щось пайбільш характерне з їхньої творчості і найбільш цікаве. Бо ж з перших книжок у читача складається уявлення про того чи іншого письменника, і в залежності від цінності видання утворюються симпатії до нього чи навпаки.

Не можна сказати, що ці дві нові збірочки дають цінніше з їхньої творчості.

Три оповідання Дюамеля: Бенгальський зяблик, Патетична мандрівка, Здобич, не є найбільш характерними для Дюамеля, ні з боку тематики, ні композиційних засобів його. Заглиблений в соціальні контрасти міського населення, Дюамель в цих оповіданнях виносить за своєрідний для його творчості міський колорит в гірські місцевості (Патетична мандрівка, Здобич). Форма оповідання про різні зустрічі туристів в гірській місцевості надто шаблонів, описи гір, як і гірських типів зроблені безбарвно, а безсозмісність цих оповідань робить їх нудними для читання. Краще збіркою Джекобса. Цікавий цей письменник, бадьорний, життєрадісний. Його гумористичні оповідання з різних пригод моряків зацікавлюють читача. Такими є і три оповідання, що увійшли до збірки «Сновидець». В цих оповіданнях ми, правда, не знайдемо виявлення моментів соціальної боротьби, що точиться на заході, ні пробудження колоніальних народів, що до їх берегів часто пристають пароплави з Джекобсовими моряками — оповідачами, тут немає поставлених проблем ні заглиблених психологічних ситуацій. Джекобс бере шматок з життя, випадкову зустріч колишніх друзів десь на чужому березі то-що і, оздобивши це напів авантюристичними положеннями, подає читачеві.

Такі книжечки, як Джекобса, можна читати у вагонах в подорожі, або після обіду «для поліпшення перетравлювання страви» не більше.

Отже знову: друкуючи закордонних авторів треба в першу чергу давати цінніше з їхньої творчості і більше насичене соціальним змістом.

М. ГУК.

Шахи й шашки

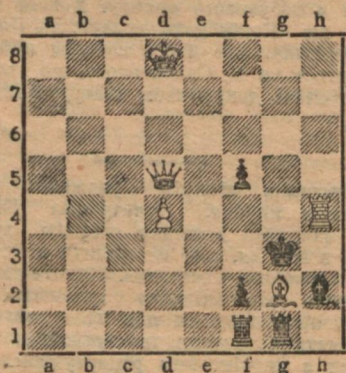
За редакцією І. Л. Янушпольського.

№ 42, 12 грудня 1926 року.

Умовні значки: Кр—король, Ф—ферзь, Т—тура, С—слон, офіцер, К—кінь, п—пішак.

Завдання № 39.

А. Дрезена. Arbeiter Schachzeitung.

Чорні—Кр d8 Фd5 Тh4 Сg2 п. d4 . . . . . (5)

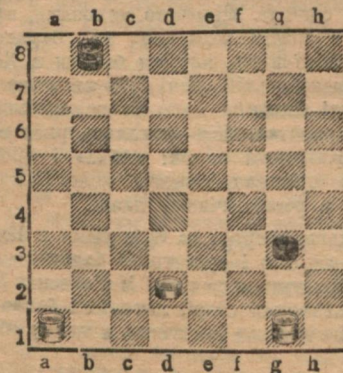
Чорні—Кр g3 Тf1, g1 Ch2 п. f2, f5 . . . . . (6)

Мат за 2 ходи.

Етюд № 38.

А. К. Мішіна.

„64“.

Білі—Да1, g1 ш. d2 . . . . . (3)

Чорні—Дb8 ш. g3 . . . . . (2)

Білі виграють.

Партія № 35. Початок Реті.

Відіграно 1926 р. за листуванням.

Білі—М. Зейбольд.

Чорні—П. Шеллер.

1. c2—c4
2. g2—g3
3. Cf1—g2
4. Kg1—f3
5. 0—0
6. e2—e3
7. e3:d4
8. d2—d3
9. Tf1—e1
10. Kf3—e5¹⁾
11. Tel:e5
12. Te5—e1
13. Cel—g5

Kg3—f6
d7—d5
d5—d4
c7—c5
Kb3—c6
e7—e5
e5:d
Cf8—e7
0—0
Kc6:e5
Фd8—c7
C e7—d6
Kf6—g4

14. Kb1—a3
15. Ka3—c2
16. b2—b4
17. a2—a4
18. a4—a5
19. a5:b6
20. b4:c5
21. Cg2—d5+
22. f2:g3
23. Фd1—f3²⁾
24. Kpg1—g2³⁾
25. Kpg2—f1

Білі здалися⁴⁾.

- 1) Цей розмін не на користь білим, їм краще було зіграти Kb1—d2.
- 2) Цікава пожертвований слон; білі не можуть його брати з-за Фc7:g3+ і Фg3—h2X.
- 3) На 23. Tf1:f3 білі дають мат: Tel—e8.
- 4) На 24. Kpg1—f1 чорні виграють ферзя: Kg4:h2+ і Kh2:f3.
- 5) Білі гублять ферзя і партію.

ХРОНІКА.

Міжнародний турнір у Берліні закінчився, як і слід було сподіватись, перемогою чемпіона СРСР Юліана Дімітровича Боголюбова, що виграв 7 партій з 9. Боголюбов програв партію Грюнфельду і зіграв 2 партії в нічию з Ауесом і Рубінштейном. 2 місце зайняв Рубінштейн—6. Далі Шпільман, Земіш, Грюнфельд.

У Генті (Бельгія) закінчився невеликий міжнародний турнір. 1 місце виграв Тартаковер. Київ. 9-го листопада відбувся матч на 100 шахівниць між представниками профспілок і Вузів. Виграли профспілки +58½—41½.

Діет. диспансер, його роль і значіння. Прив.-доцент В. М. Коган-Ясний. (Харків. «Научная Мысль». 1926 року. 30 стор. Ціна 25 коп.).

Розглядаючи питання про діетдиспансер, його роль і значіння в справі профілактики і лікування хворих, автор гадає, що успіх лікування залежить не тільки од ліків, курортів, мінеральних вод, а здебільшого од правильного харчування. Він освітлює мету й завдання діетдиспансера, як установи, що одночасно і лікує і учить хорого, як треба харчуватися, і навчає його родину, як треба готувати хворому їжу, беручи на увагу економічні умови робітничого бюджету.

Автор говорить далі, як треба впорядкувати діетдиспансер і які наслідки дала діетдиспансеризація. Перед читачем проходить, хоч і невеликий зате цікавий цифровий матеріал. З цього можна дізнатися, що на шлунково-кишкові хвороби і хвороби виміни речовин здебільшого хворіють слюсарі, токарі, електротехніки, діліальники лосняку (слюди) і лив'ярі.

Більшість хворих було на хронічний катар шлунку і чимало було хворих на шлункову вразку та вразку дванадцятипалої кишки.

У цій брошурі чимало є цікавого, є зразки діететичних карт і показчик літератури.

М. ЛОМИКОВСЬКА.

Народний поет Білорусі Якуб Колас

В цьому році минуло 20 років літературної і громадської діяльності білоруського поета Юліяна Михайловича Мицкевича (псевдонім—Якуб Колас, Тарас Гуша), перші твори якого з'явилися на сторінках першої білоруської газети «Наша доля».

Син незаможного селянина Якуб Колас пройшов сувору життєву школу, що визначила надалі шляхи його поетичної творчості.

По скінченні учительської семінарії Я. Колас почав працювати вчителем в народній школі, але за участь в революційному вчительському союзі його було звільнено, а потім засуджено до трьох років ув'язнення. В дальшому він уже є найближчим співробітником «Нашої Ниви» і приймає активну участь у відродженні і розвитку білоруської культури. 1921 року Я. Колас почав працювати як дійсний член інституту білоруської культури.

Твори Якуба Коласа користуються великою популярністю в Білорусії, особливо поема «Нова земля» і «Сомон музика».

Раднарком БОРР відзначив ювілей К. М. Мицкевича—Якуба Коласа і патородив його звання народного поета, призначивши по життєвцю пенсію. З 23 по 28 листопада по всій Білорусії відбувалися урочисті святкування ювілею цього популярного, серед білоруського народу письменника.